

– Ansatte kan lære mye av pårørende

– Synet på pårørende har endret seg. I større grad enn før tenker man pårørende som en ressurs, sier studieleder ved deltidsutdannelsen for vernepleiere ved VID Sandnes, Laila Luteberget. Ordet «pårørende» er imidlertid lite nevnt i studielitteraturen.

– Læreplanene i vernepleie bygger på en nasjonal forskrift. Vernepleierutdanningen skal gi læringsutbytte innen fem kompetanseområder, og forskriften angir totalt 75 læringsutbytter fordelt på disse kompetanseområdene. Ordet «pårørende» blir nevnt i noen av disse, men ikke ofte. Derimot er samarbeid ofte nevnt, og der blir samarbeid med pårørende en naturlig del, sier Luteberget.

Behov for mange flere vernepleiere

Deltidsutdannelsen i vernepleie ved VID Sandnes strekker seg over fire år og gir en bachelorgrad i vernepleie, som er en helse- og sosialfaglig utdanning. Rundt halvparten av studentene tar studiet på deltid, og mange av dem har arbeidserfaring innen helse- og sosialsektoren.

“ Vernepleiertdanningen har sitt utspring i omsorg for personer med utviklingshemming, men vernepleiere jobber også med mennesker med fysiske funksjonshemninger, psykiske lidelser, rusproblemer og aldersdemens.

Det er i dag stor mangel på vernepleiere. Ifølge Mimmi Kvisvik, leder av Fellesforbundet, trengs det så mange som 20.000 flere.

En vernepleier jobber med å veilede og tilrettelegge for mennesker med fysiske, psykiske eller sosiale funksjonsnedsettelse. Utdanningen har sitt utspring i omsorg for personer med utviklingshemming, men vernepleiere jobber også med mennesker med fysiske funksjonshemninger, psykiske lidelser, rusproblemer og aldersdemens. Hverdagslivet er ofte konteksten for det vernepleiefaglige arbeidet, noe som betyr at vernepleierne ofte er i kontakt, og i mange tilfeller også i langvarig kontakt med, pårørende.

Kontakten med pårørende

– Vernepleiere jobber med personer i alle aldre, og særlig når det gjelder barn og unge blir kontakten med deres nærmeste pårørende viktig. Det samme kan også gjelde pårørende til personer med demens. Det kan for eksempel være at man trenger hjelp fra den pårørende til å forstå hva personen med funksjonsnedsettelse prøver å uttrykke, og innsikt i personens livshistorie er viktig for å skape en god overgang ved flytting til omsorgsbolig og for å kunne gi god hjelp i hverdagen. Det handler både om å kunne bli kjent og å kunne være empatisk i møte med den som trenger hjelp. Kontakt og samtaler med pårørende kan gi viktig innsikt når personen selv ikke greier å uttrykke seg med ord, for eksempel personer med alvorlig demens eller utviklingshemming, sier Luteberget.

Møter pårørende i undervisningen

– Møter studentene pårørende i selve undervisningen?

“ Vi bruker også mye kasusoppgaver, der studentene får øvelse i å drøfte ulike livssituasjoner og reflektere over hva som kan være god hjelp.

– Ja, vi har for eksempel hatt foreldre til funksjonshemmede med i undervisningen, noe studentene setter pris på. Vi bruker også mye kasusoppgaver, der studentene får øvelse i å drøfte ulike livssituasjoner og reflektere over hva som kan være god hjelp. Overgangssituasjoner er et viktig tema, for eksempel når et barn skal begynne på skolen, begynne på videregående, flytte hjemmefra og etablere seg i egen leilighet eller kommunale botilbud. Men også situasjonen når en person med demens må flytte til en institusjon. I slike tilfeller er kontakten med pårørende viktig.

Pårørendesamarbeidet

– Hva med den såkalt vanskelige pårørende?

– Det er ikke til å unngå at en vernepleier kan møte konfliktfylte situasjoner. Det kan handle om at personen selv og pårørende er uenig om noe, eller at pårørende har en annen mening enn vernepleierne om hva som er best for den det gjelder. Da må vernepleieren være en brobygger, forsøke å sette ord på uenigheten, snakke sammen, være åpen om konflikten og forsøke å finne løsninger, sier Luteberget.

– Studentene skal ha tre lengre praksisperioder, og mange av studentene møter ulike pårørende der, pårørende som kan være i ekstra vanskelige situasjoner selv. Etter hver praksisperiode har vi en oppsummering, der studentene formidler og reflekterer over det de har lært og erfart i praksis, da kan det også handle om pårørendesamarbeid.

Pårørende i oppgaver og forskning

– Siden vernepleiere kan komme i tett kontakt med pårørende, har du gitt oppgaver eller vurdert oppgaver der forhold til pårørende er hovedfokus?

“ Etter hver praksisperiode har vi en

oppsummering, der studentene formidler og reflekterer over det de har lært og erfart i praksis, da kan det også handle om pårørendesamarbeid.

– Studentene velger selv emne for oppgaven. Jeg har ikke sett oppgaver der pårørende er hovedtema. Men ved VID Sandnes driver vi også forskning i tillegg til undervisning. Forskning- og utviklingsarbeid skal også bidra til god undervisning. Det er flere ved VID som har forskningsarbeid rettet mot pårørendesamarbeid. Studenter kan også delta i deler av forskningsarbeid under kyndig veiledning, sier Laila Luteberget.

Tekst:

Marie Rein Bore

Journalist